

VOLYM

- Varför fortsätta?

Existensens villkor i Knutte Westers *Ett litet sår som måste ses om*

Det är skymning. Regnet faller från grå, tjocka moln som näst intill obemärkt seglat in till den plats där du, just nu, befinner dig. Det är kallt men det känner du inte för du är gjuten i brons. På gräset har ett sår rivits upp och i skottkärran du skjuter framför dig har du plåstret som kan fixa allt. Med en liten grästuva vill du förhindra den förruttnelseprocess som riskerar att ske när ett sår lämnas öppet. Du har stannat upp med blicken fäst vid innehållet i skottkärran, som om du har upptäckt något vi andra inte ser. Hela din varelse ekar av ett modfällt – varför fortsätta? Det hela känns meningslöst eftersom gräset kring såret redan har börjat omfamna denna exponerade yta. När jag ser dig stå där i uppførsbacken utanför sjukhuset, detta monument över hoppet om att man kan skjuta fram det oundvikliga, förs tankarna till Albert Camus Sisyfos. I *Myten om Sisyfos* ställer sig Camus frågan om självmordet är den bästa vägen ut ur denna poänglösa tillvaro vi kallar livet. Hos Camus blir Sisyfos, som enligt den grekiska mytologin dömdes att rulla en stor sten uppför ett berg, en metafor för den mänskliga tillvaron. För när Sisyfos nästan når toppen av berget rullar stenen ned igen och han måste börja om.

Existentialismens tankar är inte långt borta i Knutte Westers bronsskulptur *Ett litet sår som måste ses om*. I den förklarande texten till verket som placerats vid entrén till sjukhuset i Östersund får vi veta lite mer om flickan med skottkärran. Flickan kallas för "K". Kanske är det den flyende dottern till Herr K som avrättats i Kafkas roman efter en minst sagt absurd process. Herr K arresterades och maldes sönder i byråkratin maskineri utan skäl och med döden som slutgiltigt mål. Ur flickans ryggsäck ser vi rötter sticka ut vilket tydligt konnoterar att hon har flytt sitt hem, något som förstärks av texten vid entrén:

"Det är hennes fjärde hemland men här existerar hon inte på riktigt, utan är tvingad till ett liv i det fördolda. Hon går i skolan, men finns inte med på klasslistan. Men hon leker, hon finns och hon är på väg med sina uppräckta rötter för att laga det lilla såret i gräsmattan och rädda oss."

Existentialismens grundläggande tes är att existens föregår essens, något måste existera innan man kan fylla det med innehåll eller tillskriva det mening. Den föreställning som präglar Westers verk tycks snarare vara att pappret föregår både existens och essens. Pappret föregår existensen via det dokument som bevisar att du finns. I denna föreställningsvärld är det endast människor med papper som existerar, de som har sin existens svart på vitt. "Jag har dokument, alltså finns jag", ska en stor filosof ha yttrat. Eller misstar jag mig?

Pappret föregår också essensen i *Ett litet sår som måste ses om*. Den lilla inglasade pappersbiten vid entrén ger flickan i brons ett namn, om än bara i form av en bokstav. Texten fyller försiktigt skulpturens existens med essens. Wester styr oss mot en tolkning, eller rättare sagt, mot verkets mening. Avsikten med skulpturen blir närmast omöjlig att missa – vi måste hjälpa de som behöver det för i slutändan kommer de att rädda oss. Att detta är en kommentar till flyktingkrisen kan knappast undgå någon. Detta gestaltas med rötterna i flickans ryggsäck och förtydligas i texten.

VOLYM

Svagheten i verket ligger i relationen mellan texten och skulpturen då verket som helhet inte tycks följa sin egen logik. I texten får vi veta att hon kommer för att rädda oss genom att lägga grästuvan på såret. Men såret har börjat växa igen av sig självt. Viktigare är dock att flickan har stannat upp. Hennes kroppshållning är inte en 'frusen i språnget' utan är snarare den stillaståendes pose. K står med benen i axelbredd med blicken fäst på innehållet i skottkärran. Kanske har hon stannat upp för att vila. Men varför stanna och vila när det bara är några få steg kvar? Kanske ska hon precis sätta ned skottkärran och lasta av grästuvan. Men varför inte köra ända fram? Ett annat problem är att texten förvandlas till ett existensberättigande för flickan K, på samma sätt som det officiella dokumentet ses som en förutsättning för människans existens, något som Wester tycks vilja kritisera med verket. Den naturliga följdfrågan blir då – behövs verkligen den förklarande texten? Jag tror inte det.

Den franske filosofen och författaren Jean-Paul Sartres existentialism handlar om den absoluta valfrihet som, enligt honom, genomsyrar den mänskliga tillvaron. Även när valen är begränsade har vi ett val. Denna tautologi leder till slutsatsen att även ett icke-val är ett val hos Sartre. Genom förnekelsen av att ett icke-val är ett val uppstår det som Sartre kallar för ond tro. Genom att förbli passiva intalar vi oss att vi inte har tagit ställning. Flickan kan alltså betraktas som gestaltandet av ond tro. Hon har stannat och är för stunden varken viljande eller väljande. Hon är frusen mellan att fortsätta eller att ge upp. Styrkan i verket ligger i den påminnelse om passivitetens faror via ond tro. Jag erinrar mig ett citat som ofta tillskrivs den irländska filosofen Edmund Burke (även om ursprunget är omstritt och inte återfinns i några av hans texter): "Det enda som behövs för att ondskan ska segra är att goda människor inte gör någonting."

Första gången jag såg dig regnade det. Nu har snön fallit och solen sjunker sakta ned bakom fjället. Det annalkande mörkret känns inte längre lika mörkt. Vi bör fortsätta eftersom det ger oss mening där det inte finns någon.

Text och foto: Freddie Ross

Volym 2017-11-17